

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL, BANAT, CRISANA ȘI MARAMURES - REVISTĂ PEDAGOGICĂ SOCIALĂ

27960

PDF CLUJ / Central University Library

REDACȚIA: CLUJ. CASA INVĂȚĂTORILOR. ADMINISTRAȚIA: CAL. DOROBANȚILOR NR 66

abon.

Bibl. Univ. Cluj.
 Nr. 636 1926

MAI
 1926

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL, BANAT, CRIȘANA ȘI MARAMURES
REVISTĂ PEDAGOGICĂ SOCIALĂ.

D. Goldiș și școlile confesionale.

Mai zilele trecute s'au ținut la Cluj câteva întruniri cu caracter politic, pentru a se discuta probleme ardelenești în legătură cu nevoile specifice ale acestei părți de țară. Dintre persoanele, cari au avut și au un rol în viața noastră politică, n'a putut lipsi, firește, dela aceste conferențe, Dl Vasile Goldiș, care ține să cuvânteze ori de câte ori i-se pare, că ar fi nițel rost de îngânfare, și de un cât de mic profit net în beneficiul ambițiunilor sale de persoană politică a Ardealului.

Din parte-mi nu voiu insista în rândurile aceste, nici asupra necesității ținerii acestor întruniri, nici asupra motivelor, care au determinat convocarea lor, nici asupra persoanelor, cari le-au pus la cale, ci mă voiu opri numai asupra unei singure probleme discutată și susținută de marele bărbat politic și de stat ardelean, Dl V. Goldiș. D-sa a ținut să evoace cu aceasta ocazie vremurile de mărire ale școlii confesionale din Ardeal, să facă o comparație între acele școli și școala Statului organizată astăzi, și să afirme, că cele dintâi, fiind superioare, este adeptul nestrămutat al lor, dacă ar rămâne și numai singur-singurel în aceasta concepție. În continuare spune apoi, că înșiși învățătorii, cari au cerut și dorit școala de stat, regretă astăzi ceace au făcut, plâng și se tânguesc după școala confesională.

Aceste afirmațiuni le face Dl Goldiș, în anul 1925. Dar să vedem ce a declarat D-sa și cu alte prilejuri, începând dela anul 1919 încoace.

Curând după așezarea dominațiunii românești în Ardeal, dăscălimea și-a ținut și ea, primul mare Congres la Sibiu, în 24—26 Februarie 1919. Au participat la acest congres peste 1500 învățători ardeleni. Șeful

învățământului din Ardeal, de pe acea vreme, Dl Goldiș, a luat și D-sa parte la ședințele aceluia congres.

Învățătorimea a alergat în masă la acel congres, îndemnată de o dorință pasionată, aceea, de a cere hotărît statificarea școlilor. Amărăciunile acumulate în sufletele dascălilor ardeleni, de pe urma unei conduceri nepricepute și nu arareori chiar răuvoitoare, exercitată prin cele două biserici, și-au găsit deastădată cel mai nimerit prilej de manifestare. Din piepturile conștiente a mii de învățători, floarea apostolilor din vremurile de sbuciumări, se auziau strigătele hotărîte: vrem *statificarea școlilor*. Nu mai dorim să rămânem sub ocârmuirea bisericii, care nu înțelege să ridice școala și pe învățător la nivelul reclamat de interesele culturale ale țaranului român. Biserica cu spiritul ei conservativ, se pare că este inadaptabilă evoluțiunii timpului, iar dascălimea dorește să i-se deschidă porțile, pentru o muncă mai descătusată. Instrucția nu se mai poate face decât în lumina ideilor, cari asigură progresul pentru o viață de productivitate și acțiune, la baza căreia, stau neclintite noțiunile de morală și credință. Noi nu suntem, nu putem fi împotriva bisericii noastre străbune, la adăpostul căreia s'a creiat viața noastră națională pe pământul Ardealului, nu putem fi împotriva principiilor de morală și credință, care cheazășuesc consolidarea unui popor, dar suntem hotărît împotriva tendinței de dictatură bisericească în materie de școală și nu ne putem identifica cu concepția bisericii de a perpetua stările de astăzi, în urma cărora țărănimea este îngrădită în forme prea strâmte de școală și religioase. Când vedem cum biserica se mărginește, în misiunea ei, asupra unor simple formule, mai mult de paradă decât de o activitate potrivită cu nevoile reale ale poporului, noi cerem să ni-se facă posibilă activitatea noastră sub auspiciile Statului, care dispune de toate mijloacele, pentru ca aceasta activitate să fie eficace. Noi am înțeles să ne adumbrim la scutul bisericii atunci, când dușmanul vegheă permanent asupra noastră, când Statul eră dușmanul nostru comun, al bisericii, al școlii, al poporului, și am preferat atunci chiar și o conducere nepricepută, dar nu mai

înțelegem să lăsăm conducerea școlii în mâna bisericii astăzi, când Statul nu mai poate fi dușmanul bisericii al școlii și al poporului, ci dimpotrivă protegitorul cel mai interesat al acestora, căci în dezvoltarea lui trebuie să se bazeze tocmai pe aceste elemente.

Aceste erau gândurile, cari au adunat în iarna anului 1919, învățătorimea română la Sibiiu și în aceeași atmosferă se desfășurau desbaterile vastului program al congresului învățătorilor.

Și atunci Dl Goldiș, șeful învățământului din Ardeal, — a vorbit. Eram de față și subsemnatul. Nu pot reproduce declarațiunile Dlui Goldiș — cuvânt de cuvânt. Pot să afirm însă, fără a putea fi învinuit că-i restălmăcesc spusele, că Dsa a declarat în fond cam următoarele: Am făcut o călătorie în Bohemia. Am rămas într'o frunțasă comună câteva zile. Preocuparea mi-a fost să iau cunoștință de viața socială, culturală și bisericească din acea comună. Am găsit într'un cartier o școală primară de toată frumuseța și ca interior și ca exterior. M'am interesat de viața internă a școlii. Am întrebat pe învățători, dacă aceasta este singura școală a comunei. Răspunsul a fost, că în comună mai este încă o asemenea școală, și că în total comuna are 4 învățători. Am întrebat apoi câți preoți are comuna. Mi-s'a răspuns, că un singur preot locuiește în aceea comună, care însă îndeplinește serviciu la 3 comune, aceea în care stătușem și încă două învecinate, tot așa de înfloritoare sub raport cultural, iar activitatea acelu preot se mărginește exclusiv, la îndatoririle lui pastorale, neavând nici într'una din comunele pomenite vre'un rol în legătură cu educația tineretului în școală, afară de acela bineînțeles, de a armoniza activitatea lui cu aceea a învățătorilor.

Terminând aceste declarațiuni, firește cei 1500 învățători din sala congresului din Sibiiu, au izbucnit în strigăte furtunoase de aplauze și aprobare, iar Dl Goldiș, se simțea cel mai fericit. Iată omul, — se șoptea în sala Congresului dela ureche la ureche, — care ne-a înțeles durerea și dorința, și care prin declarațiunile și prezența sa în mijlocul acestor pelerini, însetați pentru

o idee, se identifică cu aspirațiunile noastre, în întregime. Aceasta frumoasă poveste s'a spus de sigur, ca să confirme legitimitatea luptei ce dau învățătorii români la aceasta mare cotitură a istoriei noastre naționale, și persoana lui este cea mai mare garanție, că statificarea școalelor se înfăptuește odată cu începutul organizării școlii românești pe pământul dezrobii al Transilvaniei.

Cu aceasta impresiune s'au depărtat pe la căminele lor cei 1500 învățători, adunați din cele întinse câmpii ale Ardealului.

După epoca congreselor dela Sibiu, viața noastră de stat, cu toate aspectele ei, a început să se organizeze încet. Școala nouă românească a luat și ea ființă încetșor. Dar credeți, că a încercat Dl Goldiș, sau altul să înfăptuiască marea deziderat al dăscălimii din Transilvania, exprimat în congres, deziderat pe care Dl Goldiș l-a găsit legitim și l-a aprobat prin pilduirea stărilor din Bohemia? Nici vorbă. Dl Goldiș a fost lipsit de cea mai elementară sinceritate, și a urmărit și cu acel prilej un ușor succes de popularitate, după care dânsul umblă însetat de atâta vreme.

Dar să urmărim și mai departe convingerile Dlui Goldiș în materie de școală.

Mai târziu Dl Goldiș, a părăsit Resortul Instrucțiunii. Ar putea deci să ne obiecteze că n'a mai căzut în cercul atribuțiunilor Dsale rezolvirea problemelor de ordin școlar și că deci, nu ar avea nici o răspundere de ceace a urmat. Un alt eveniment însă, urmat după un an, în care Dsa și-a luat un rol de îndrumător, confirmă până la evidență nesinceritatea Dsale. În anul 1921 s'a ținut la Sibiu congresul național-bisericesc. La ordinea zilei eră și chestiunea școlilor confesionale din Ardeal. Discuțiunea se puneă cu toată seriozitatea dat fiind faptul, că învățătorii rămași confesionali, și alătura de ei și toți cei aplicați la școlile de stat pre-luate, continuau mișcarea pentru statificare și pentru că salariile celor dintâi nu erau egale cu ale celor de stat. Pe de altă parte curentul venit și din cercurile vechiului regat și celelalte provincii, eră atât de puternic pentru statificare, încât bisericile noastre

din Ardeal, își puneau serios întrebarea: care este soluția? Să o dea congresul național bisericesc. La debaterile acestui congres Ministerul Instrucțiunii și-a trimis și el un reprezentant în persoana Dlui G. Popa-Liseanu. Dl Bogdan-Duică și alătura de dânsul alți bărbați, susțineau statificarea tuturor școlilor confesionale. Dl Goldiș ezită să se declare. Invitat să-și spună cuvântul și părerea, Dsa a făcut atunci altă declarațiune zicând: „Acum că sunt în opoziție sunt pentru păstrarea școlilor confesionale, dacă aș fi la guvern poate că aș avea altă părere.“

Subsemnatul am folosit prilejul potrivit la discuția asupra legii învățământului în Cameră, să remarc, în cadrele cuvântării mele la aceea lege, schimbarea aceasta de atitudine a Dlui Goldiș, și să reproduc dela Tribuna Parlamentului aceasta declarațiune, pentru a da ocazie Dlui Goldiș, care eră de față, să o desmințească. Dsa a încercat, ce-i drept să spună, că i-s'au restălmăcit spusele, provocându-se la Dl Popa-Liseanu care prezidă aceea ședință ca vicepreședinte. Dl Popa-Liseanu, însă, în plină Cameră a declarat, că cele scrise în presă cu ocazia congresului asupra declarațiunii, dela congresul bisericesc din Sibiu din 1921, și cele ridicate de subsemnatul, sunt exacte, susținând, ca unul care eră de față, că Dl Goldiș, a făcut aceasta declarațiune întocmai.

Dar să vedem mai departe cum se bat cap în cap ideile D-lui Goldiș, în cece privește școala și învățătorii. La discuția legii învățământului, luând cuvântul Dl Goldiș și ocupându-se de situațiunea ce se crează învățătorilor prin noua lege școlară, cu privire la disciplinarea învățătorilor, după ce arată textul art. 146 al proiectului de lege, care spune că învățătorul inculpat își poate angaja apărător numai dintre membri corpului didactic, D-sa spune:

„Nu pot să înțeleg rostul acestor dispozițiuni. Ele sunt în absolută contrarietate cu principiile oricărui cod penal modern, sunt în contradicere cu dreptatea și mai vartos cu demnitatea corpului didactic, care lipsit de demnitate nu-și va putea îndeplini misiunea divină de a răspândi lumina și adevărul.

Corpul învățătoresc compus din 30.000 de bărbați luminați, ar putea fi lăsat să-și administreze el însuși toate afacerile în cadrele unei autonomii sănătoase, sub controlul suprem al Statului. Acest sistem al autonomiilor profesionale prinde tot mai mult rădăcini în opinia lumii civilizată și societățile omenești, căutând formele cele mai potrivite progresului prielnic fericirii pământești, evoluiază în direcția acestei concepții.¹⁾ De ce să rămânem noi veșnic în urma tuturor? Și de ce mai vârtos ne osificăm în deprinderile unui trecut întunecat și anticultural? De ce această fanatică insistență mai ales de a judecă pe învățător cu ușile închise, ca în evul mediu?“

În continuarea discuțiunii Dl Goldiș ridică ultima chestiune în discursul său, ocupându-se de școlile confesionale pe cari le glorifică până la extaz, culminând în cuvintele: „Lăsați-mă să mă bocesc la căpătâiul unui mort scump, pe care l-am iubit atât de mult în viață, și care va învia iarăși,“ terminând apoi vorbirea cu avertismentul către Cameră: *Intoarceți-vă la Christos!*

Să facem o paralelă acum, între cele declarate de Dl Goldiș, la congresul învățătorilor ardeleni din iarna anului 1919, între declarațiunea făcută în 1921 la congresul național-bisericesc dela Sibiu, între cele exprimate în cursul vorbirii la legea învățământului în 1924 și între declarațiunile făcute la „conferințele politice“, ținute în sala restaurantului New-York din Cluj în iarna anului 1925.

Involuntar ne vin pe buze următoarele întrebări:

Când ai fost sincer Domnule Goldiș? Atunci când ai aprobat, prin pilduirea stărilor din țara fraților Cehoslovaci, atitudinea dascălinii de a cere statificarea școlilor, ori atunci când ai oftat în Cameră: „lăsați-mă să mă bocesc la căpătâiul unui mort, care iarăși va învia?“

Când ai fost sincer Domnule Goldiș? Atunci când ai recunoscut în Cameră, că Corpul învățătoresc ar putea fi lăsat să-și administreze el însuși toate afacerile, în cadrele unei autonomii sănătoase, sub controlul suprem al Statului, sau atunci când ai proclamat în sălile res-

¹⁾ Sublinierea e a noastră.

taurantului New-York din Cluj, că scoala nu-și va putea îndeplini misiunea decât, dacă va fi condusă în spiritul bisericii, de către preoți?

Când ai fost sincer Domnule Goldiș? Atunci când erai la guvern, ori acum când ești în opoziție?

Când ai fost sincer Domnule Goldiș? Atunci când erai șeful Resortului de instruiune din Ardeal, ori când erai membru al guvernului din București. Și încă o întrebare. Când vei fi sincer Domnule Goldiș? Când?

*

Și acum să analizăm declarațiunea acestui saltimbanc, că învățătorii înșiși regretă astăzi școlile confesionale și își aduc aminte cu părere de rău de regimul lor.

Nimic mai îndrăzneț și neadevărat. Nici un învățător nu regretă faptul că a devenit de stat ci dimpotrivă. Conducătorii mișcării învățătorilor, pentru statificarea școlilor au avut dintru început aprobarea unanimă și absolută a totalității învățătorilor din Ardeal, și nici un singur caz de dessolidarizare cu conducerea mișcării, încă nu s'a înregistrat de 6 ani, de când a luat început aceasta mișcare. — Dar fiindcă Domnul Goldiș, declară precis, că înșiși învățătorii regretă astăzi statificarea, și presupunând, că Domnul Goldiș este de bună credință, întemeindu-și aceasta declarațiune pe un fapt, noi îl poftim să spună cu numele pe acel sau acei învățător ardeleni, cari i-ar fi mărturisit, că regretă statificarea și doresc școala confesională. Asta numai pentru că am putea spune și noi: iată un caz de dessolidarizare, ivit după un restimp de 6 ani de luptă, grație descoperirii Domnului Vasile Goldiș.

Dar nu, noi nu putem crede acest lucru. Învățătorimea română din Ardeal își aduce aminte destul de bine de solitudinea bisericii, ce a manifestat-o față de școala primară confesională și față de învățători. Eră un principiu al bisericii, ca învățătorii să fie recrutați din elementele cele mai puțin capabile. Elevii de licee mai slăbuți erau îndrumați anume spre școlile normale confesionale, în cari, prea puțini profesori, aveau pregătirile necesare. Din pleiada de tineri, cari absolvau liceele noastre, cei mai distinși erau trimiși în seminariile teolo-

gice din streinătate, pentru ca să împrospeteze rândurile preoților cu noi și noi generații. Câți tineri a trimis în streinătate biserica, pentruca că se întoarcă propovăduitori ai credințelor de școală și pedagogie modernă? Câți? Ce-au făcut bisericile pentru a statornici un bun sistem de pregătire al învățătorilor? Cari au fost mă rog jertfele materiale ale bisericii pentru a organiza școlile normale din Ardeal? In ce atmosferă de superioritate făceau bisericile creșterea și educația tinerilor pentru preoție, și în ce hal înțelegeau să facă educația tinerilor pentru apostolatul dela țară prin școală?

Iată atâtea întrebări, dar mai ales iată atâtea răspunsuri, cari au determinat dăscălimea ardeleană, ca la marea cotitură să caute în altă direcție satisfacerea legitimă a năzuințelor sale. După o tragedie de decenii, intrați în atmosfera senină a libertății noastre naționale, această învățătorime și-a îndreptat privirea către Statul nostru, care este al tuturor, către ocârmuitorul nostru suprem, care luptă în aceste zile chiar, ca un erou, tocmai împotriva ideilor antinaționale, antimorale, și antibisericești, și la adăpostul căruia, ea va putea să aducă un aport vrednic tocmai ideilor pe care se întemeiază și biserica. Școala de stat nu este doar împotriva bisericii. Școala de stat este o colaboratoare intimă a bisericii. Școala de stat propovăduiește principiile de armonie socială, și nu de proselitism. Ea se năzuește să scoată pe arena vieții elementele cele mai productive, să pună în cumpăneală valoarea individuală mai pe sus de sistemele medievale. Școala de stat îmbrățișează pe individ sub toate aspectele lui de manifestare. Școala de stat desvoaltă alături de sentimentele religioase și de credință ale individului și sentimentele de voință, activitate, putere, muncă, încredere în sine. Școala de stat, cu concepția ei mai universală, pregătește pe individ și pentru credință, dar și pentru viața reală cu toate bucuriile ori furtunile ei.

Și atunci, pentru ce atâta oroare față de școala de stat, pentru ce atâta dorință de heghemonie a bisericii în frunte cu Dl. Goldiș, asupra învățământului din România, pentruce atâta intrigărie și nesinceritate a

Dlui Goldiș, pentru o instituție care a murit, dar care este înlocuită în chipul cel mai inteligent și mai potrivit necesităților noastre naționale și culturale? Pentru ce?

Da, admitem și noi, că școala de stat de astăzi, întâmpină piedeci și tânjește încă în mersul ei evolutiv, dar aceasta se datorește condițiilor grele între care a luat ființă. Criza morală în care se sbate societatea întreagă, are repercursiuni de sigur și asupra școlii de stat. Rezultatele ei sunt încă minimale, aceste circumstanțe defavorabile însă, nu pot altera o concepție superioară, care mai curând sau mai târziu va asigura un progres hotărâtor în evoluția poporului românesc.

Dacă Dl Goldiș proclamă astăzi, cu atâta ușurință necesitatea școlii profesionale și a conducerii învățământului prin biserică, ne-ar putea condamna opinia publică oare, dacă învățătorimea, într-o bună zi, într'un congres al său bunăoară, ar proclamă dreptul și competența sa, de a se pune în fruntea bisericii spre a o conduce? Cu cât este mai competentă biserica să conducă școala, decât învățătorimea să conducă biserica? Cu cât? Și cum se explică faptul că cei 4000 învățători români, și alătura de ei întreg elementul mirean și o bună parte din cler, cei mai mulți crescuți de mici în școlile primare, licee și normale profesionale, ajungând oameni maturi (când li se deschid ochii), cer cu insistență abandonarea acelor fel de școale, în care au crescut? Cugete puțințel și Dl Goldiș, în sinceritatea sa, și noi credem, că oricât ar fi de interesat și preocupat, trebuie să ajungă la concluzia, că este ceva fără viață în biserică și în școala profesională.

Și acum încă câteva chestiuni.

Nu ne vom mira de loc, dacă se vor găsi destui goldiși, cari urmărind activitatea noastră, de 6 ani încoace, în jurul statificării învățământului, să ne aplice numai de cât calificativul de ultraevoluțiști și să ne încarce cu pecețile bănuelilor de tot felul. Le-am suportat și până acuma și le vom suporta mai vârtos de aci încolo, în viitorul, care va confirma întru toate vederile noastre.

Noi dascăli ardeleni, conștii de pericolul, ce ar amenința existența și consolidarea Statului nostru, prin perpetuarea unor atribuțiuni ale bisericii, în domenii cari cad în afară de sfera sa de preocupare, am insistat dela început cu toată hotărîrea, de a se pune educația cetățenească la loc de frunte și sub jurisdicțiunea cea mai competentă a Statului. Nu ne-am ridicat și nu ne vom ridica niciodată împotriva dorinței bisericii, de a se pune educația religioasă sub auspiciile ei, în armonizare de sigur, cu multiplele interese ale Statului. Vom fi însă combatanții cei mai nemiloși ai ideii de Stat în Stat. Căci, după convingerile noastre, cine e îndreptățit a pedepsi și a reglementa acțiunea indivizilor și a organizațiunilor sociale, numai aceluia îi revine dreptul și datoria de a face educația.

Toate celelalte argumentații sunt sofisme, cari pe noi nu ne mai pot amăgi.

Andrei Pora.

Învățătorii și cooperația.

Pe lângă rolul educativ și cultural, învățătorimea are de îndeplinit și un rol social economic în viața satelor noastre.

Școala, care trebuie să fie *magistra vitae*, nu poate lipsi pe copiii sâtenilor de a-și câștiga încă din școală anumite înclinări și a fi pătrunși de dragoste pentru viața lor de viitori plugari. Învățătorul, care nu ține seamă de mediul în care se găsește școala și care se mărginește numai la buchea cărții fără să-l preocupe nevoile atât de felurite ale satului, acest dascăl își îndeplinește numai în parte chemarea lui. El are un rol șters în comună și nu se va putea bucura de dragostea deplină a sâtenilor.

În trecut, în rejurări vitrege au oprit învățătorimea ardeleană să se implice în viața satelor noastre.

Cei mai mulți s'au mulțumit cu activitatea din clasă, iar cei mai inimoși s'au manifestat ca propagandiști culturali, în ființând biblioteci, coruri, școale de adulți.

Astăzi, când nici o piedică externă nu mai există, învățătorii ardeleni sînt datori să lucreze pe toate terenele ca conducători ai satelor. Deschizând din frageda pruncie mintea copiilor, li se cuvine deci să stea și mai târziu în fruntea sâtenilor îndrumați de ei, din tinerețe, pe cărările vieții.

Indemnul îl putem lua dela colegii noștri din vechiul regat, cari în cele din urmă decenii, prin munca și jertfa lor de toată ziua, au schimbat viața satelor conduse de ei. Ei au creat un

instrument puternic pentru ridicarea păturii țărănești: băncile populare, obștiile și cooperativele de consum și valorificare.

Prin băncile populare aveau să scoată populația satelor din ghiarele cămătarilor, să o deprindă cu economia și înstruind-o s'o ridice la independență economică și politică.

Obștiile sătești au ajutat mult la potolirea setei de pământ a țăranilor, la înlăturarea arendașilor și la pregătirea terenului pentru marea dreptate socială: exproprierea pământului.

Cooperativele de consum și valorificare a produselor muncii și industriei țărănești au înlăturat pe intermediari, cari vânau câștiguri oneroase și pe evreii, cari înveninau satele noastre.

Cei loviți în interesele lor de această mișcare, au cercat pe toate căile să oprească curentul de însănătoșire al țării. Când acești răutăcioși au început să improaște cu veninul lor activitatea dascălilor, ei s'au găsit în fața adevăratului lor prieten, ministru Haret, care convins în mod științific de necesitatea ridicării țăranimii, a luat sub scutul său pe soldații muncii, apărându-i de toate lovirile.

Iată cum aprecia Spiru Haret munca învățătorilor pe acest teren :

„D-voastră ați înțeles adevăratul caracter al misiunii ce aveți. Învățătorul într'un sat nu trebuie să fie numai învățătorul copiilor, el trebuie să fie și sfătuitoarea bun și luminat al sătenilor, pilduitorul lor la cele bune și folositoare pentru dânșii“.

„Când învățătorul își înțelege astfel chemarea și rolul său, el este o adevărată binefacere pentru populația în mijlocul căreia trăiește“. ¹⁾

Incurajată cu astfel de îndemnuri și știindu-se sprijinită nu numai cu cuvântul, învățătorimea a organizat un număr atât de mare de bănci populare și cooperative, încât Statul, tot prin grija lui Haret, a luat sub ocrotirea sa această mișcare, aducând în 1903 primul cod de lege, care stă în ființă până azi.

Această activitate, pe lângă câștigul material a avut și unul moral atât pentru țărani — încari s'a trezit spiritul de inițiativă, de solidaritate și libertate economică — cât și pentru învățători a căror vază a crescut mult în ochii sătenilor.

Acestui puls mai repede în viața satelor, se datorește în bună parte rezistența ce a putut opune vechea țară în marele războiu, care ne-a adus unitatea națională.

În Ardeal ideea înființării celui mai de seamă institut economic „Albina“ a dat-o tot un învățător *Visarion Roman*. În primii ani de existență (1872—1875) „Albina“ a lucrat pe teren cooperativ, înființând 17 reuniuni de credit. Deși activitatea acestora în unele epoci a tânjit, numărul lor totuși a sporit la 150. (În 1912) Ele au adus mult bine satelor în care au existat.

Dacă băncile de credit n'ar fi fost conduse de motive

1 Omagiu lui Spiru Haret pag. 1054.

egoiste, mișcarea cooperativă în Ardeal, — care datează dela 1867, — ar trebui să fie foarte înfloritoare.

Un îndemn spre o înțelegere mai înaltă a rostului băncilor populare și cooperativelor a venit dela boerul basarabean, d. Vasile Stroescu, care ca un adevărat Mecenat a pus la dispoziția „Astrei” în 1912 suma de 50.000 coroane pentru propaganda cooperatistă.

D-l Vasile Osvadă — economist priceput — a fost în sarcinat de Comitetul central al „Astrei” să studieze sistemul cooperatist din Ungaria, Bucovina și România. Ca rezultat al acestei însărcinări, d-sa a prezentat un temeinic *raport*¹⁾ despre viața cooperatistă din cele trei țări. D-l Osvadă între altele propune pentru Ardeal: Noi să nizuim, ca prin cooperație să ajutăm și să întregim organizația economică, reclamată de interesele vitale ale poporului nostru din țara aceasta.²⁾ Deci „Astra” împreună cu „Solidaritatea” — federala băncilor din Ardeal — trebuiau să pornească această mișcare.

Din discuțiile urmate în Comitetul central al „Astrei” asupra raportului d. Osvadă³⁾ se vede, că băncile nu s’au arătat în sufletește pentru cauza cooperației. Lipsind concursul lor efectiv, „Astra” s’a mulțumit cu angajarea unui conferențiar, care să dea sfaturi celor ce doriau să înființeze bănci populare. Tot din dania aceasta bogată, s’a tipărit o carte despre cooperativele sătești, care s’a împărțit gratuit.

Conducătorii vieții economice a Ardealului, numai cu atât au putut răspunde la îndemnul generos al boerului basarabean!

După războiu s’a pornit o mai vie acțiune pentru înfirișparea mișcării cooperatiste, în deosebi în jud. Brașov, Sibiu, Bistrița, cari au înființat și federale. Cu ajutorul „Băncii Agrare” din Cluj, în diferite județe au luat ființă 120 cooperative și băncii populare.

Această frumoasă activitate a Băncii Agrare a fost însă împiedicată prin legea votată în ședința Camerei deputaților din 27 August 1920⁴⁾. Legea aceasta pentru unificarea codului băncilor populare, a zădărnicit planul Băncii Agrare de a fi ca Centrala băncilor populare din Ardeal.

Deși din Ardeal a pornit îndemnul formării cooperativelor din Bucovina, prin preotul român Bendeschi⁵⁾, care cunoștea traducerea cărții lui Raiffeisen făcută de Dr. A. Brote la Sibiu, iar în vechiul regat prin prof. ardelean d. I. Moisil⁶⁾, — care

1 Transilvania No. 1—2, 1922 pag. 1—38.

2 V. Osvadă: Raportul..... pag. 3.

3 Transilvania, 1922 pag. 281.

4 Iuliu Enescu: Cooperativele sătești, Sibiu, 1912.

5 Dr. V. Moldovan: Faceți cooperative. Indemnuri și instrucții pentru conducătorii satelor. Bistrița, 1923, pag. 13.

6 V. Osvadă: Raportul..... pag. 5.

7 I. Moisil: Prima pagină din istoricul băncilor populare din vechiul regat. Tip. Convorbiri literare. București 1922.

a întemeiat la 1897 prima bancă populară la Târgu-Jiu, după statutele „Reuniunii de împrumut și păstrare“ din Ilva-mare, jud. Bistrița, — totuși activitatea cooperatistă în Ardeal, față de vechiul regat e abia la început.

Datoria fiecărui învățător este ca pe lângă căminul cultural să înființeze bancă populară și cooperativă de consum. Nu înțeleg să le facă aceste într'un an, doi, ci realizarea lor să fie un program a cărui îndeplinire s'o urmărească cu o voință de fier. Aceste instituții vor fi adevăratele laboratoare ale școlii, în jurul cărora se va angaja toată energia satului. Dascălul care le va organiza are drept să se bucure nu numai de recunoștința sătenilor, ci și de distincția autorităților școlare, care numai unor astfel de muncitori vor trebui să acorde portul panglicii „Bene-Merenti“.

Dacă rândurile aceste vor avea puterea să îndemne la muncă pe colegi, țin să le amintesc și câteva critici aduse cooperăției românești, mai ales cu prilejul congresului general ținut la 3 Ian. a. c. în București.

S'a denaturat menirea băncilor populare, care au fost transformate din asociațiuni cu scop mai mult moral, decât material, în instituții capitaliste. Dovada o face un distins economist, d. Virgil Madgearu, într'un articol din care extragem — pentru confirmarea celor spuse mai sus — următoarele:

„La 31 Dec. 1923 s'a putut constată că 245.431 membri ai băncilor populare aveau un capital între 2.50 lei — 50 lei, Suma totală a acestor părți sociale fiind abia de 1,80% din totalul capitalului băncilor populare; 169.314 membri aveau mize între 51—100 lei, în total 2,80%; 120.790 membri cu mize între 101—200 lei, în total 4,48%; 105.970 mize între 201—500, în total 9,07%; 96.398 mize între 501—1000 lei, în total 14,18%; 68.423 mize între 2001—5000 lei, în total 45,67%.

Numai 15% din totalul membrilor, cari au mize sociale între 1001—5000 lei, dețin 66,6% din totalul capitalului“.

Datoria învățătorilor ardeleni este să lupte ca orice om muncitor din sat să-și aibă părtașia sa la bancă, căci altfel băncile populare vor deveni arme în mâna celor înstăriți din sat. Roadele pe care le aduce asocierea trebuie să le simtă cât mai mulți și pe cât se poate în mod egal.

Băncile populare trebuie să rămâie instituții de păstrare și ajutor, nu forme vechi în haine nouă pentru subjugarea țărânilor. Pătrunși de *spritul etic* al cooperăției, învățătorimea va aduce în fiecare sat fericirea pământească, care ne-o dă bună starea sufletească și materială. De mulțumirea gospodarilor atârână și țaria țării și puțința ei de propășire pe căile civilizației.

Constantin Iencica.

Un praznic jalnic.

(O lăsnurire și încă ceva.)

Când toată lumea e deprinsă cu praznice vesele, multora li s'a va părea curioaes vorbele din fruntea acestor rânduri. Și cu toate aceste așa este. Astăzi când Asociația noastră împlinește 6 ani de existență, în loc să prăznuim și noi *sărbătoarea triumfului*, trebuie să înbrăcăm haina de jale. Scrisul nostru are tonul tânguirii, pentruca toți colegii să ne înțeleagă durerea sufletului. Și dacă ne-am hotărit să o punem pe hârtie în văzul tuturor, o facem fiindcă suntem siliți. *Asociația noastră e în pragul destrămării*. Si de aceea noi, cari observăm acest lucru, credem sosit momentul de a da strigătul de alarmă până mai e vreme de reculegere. Atragem deci atențiunea tuturor membrilor, cu răspundere mai mare sau mai mică, din centru, secții și periferii a medită serios asupra situației ce vom dăsvăli mai la vale. Ba îi rugăm, că întru cât unii sau alții vor cunoaște și *alte cauze*, care au provocat criza actuală, să le desvălească fără nici un incunjur. *Conducerea Asociației își asumă toata răspunderea pentru toți pașii, cari i-a făcut și dă azi cui va cere clarificările necesare.*

BCU C. Situația Asociației. library Cluj

Asociația noastră a luat ființă din entuziasmul spontan al învățătorilor români, indiferent că slujeau statul, comuna sau biserica. Si s'a menținut până astăzi, fiindcă cheagul care ne unea eră *asigurarea și aranjarea multor interese profesionale*, pentru care trebuia dată o luptă aprigă, fanatică chiar. Și dacă aruncăm o privire sumară pe drumul parcurs de 6 ani de zile, oamenii desinteresati pot notă *însemnate rezultate de ordin social cultural și material*, pe cari ca indivizi singuratici nu le puteam ajunge niciodată. Când afirmăm aceste nu putem zice, că am dobândit totul și nu ar mai fi nimic de revindecat. Din contră lupta trebuie întefită, căci mie'mi pare, că astăzi suntem mai puțin ascultați. Mizeriile materiale, în care ne zbatem, și noiânele de îngrădiri cari ni le-a adus reforma învățământului ne vor face ca încă multă vreme să luptăm în organizațiile profesionale. Astăzi avem lipsă de mai multă solidaritate, dacă voim să ne ajutăm nouă și urmașilor noștri. Și dacă Asociația totuși nu este ceea ce ar trebui să fie vina suntem noi, cari nu ne cunoaștem rostul ce-l putem avea în o așa de mare colectivitate. Organismul e defectuos, fiindcă membrii activi nu-și achită taxele. În anul trecut dela 4000 de membrii abia s'a încasat 1720 de Lei. Colegii nu-și regulează abonamentele la „*Invățătorul*” organul Asociației, care are de a ne țineă strânși în jurul steagului. Pretenziunile, ce le are revista la cetitorii săi, se ridică la 265 738 Lei. Comitetele județene nu răspund circularelor date de biroul central, așa încât conducătorii nu mai simt pulzația dela secții. În anul trecut abia 3 secții și-au trimis rapoartele despre activitatea lor:

Satul mare, Sălagiu și Cluj. 17 au tăcut la toate cererile și provocările centrului. Iar datoriile la „*Fondul Gheorghe Lazăr*” de 741.143 Lei. În cele mai multe județe organizația noastră a ajuns la discreția organelor de control, unde aceste dispun după bunul lor plac, influențând și ordonând hotăriri, cari nouă nu ne sunt de nici un folos. Din contră sunt împotriva tagmei dascălești, fără ca colegii din acele locuri să observe cum prin ei să operează împotriva lor înșiși.

Această este situația. Și care oare să fie pricina acestui desinteres general?

Conducătorii și-au făcut datoria.

Se aud glasuri, care pentru răul mers al lucrurilor învinuesc pe cei dela conducere. Acuza le e însă nedreaptă. De 6 ani de zile, noi nu am nutrit decât cele mai nobile gânduri în a putea face tot ce e posibil pentru ridicarea și ajutorarea membrilor Asociației. Acest interval a fost o adevărată perioadă de zbucium, căci rând pe rând a trebuit să deslegăm probleme peste probleme, unele mai grele ca altele. Așa, după ce organizația noastră și-a întins aripile peste întreg teritoriul rupt din regatul ungar, am cercat să o perfecționăm prin înființarea subsecțiilor. Cu mari greutate, — cerșind chiar ajutoare — am susținut și redactat rev. „*Invățătorul*” lucrând și asudând câteva condee vechi și bine cunoscute, când atâta alții stau de o parte văzându-si liniștiți de alte trebșoare mai rentabile. Am întemeiat „*Fondul Gheorghe Lazăr*”, pentru a putea pune stăpânire pe „*Casa Invățătorilor*”, unde putem adăposti în condiții bune pe toți universitarii fii de învățători, fără ca lumea să ne înțeleagă. Am deschis „*Căminul de fete al învățătorilor*” proprietatea Asociației noastre. Am pornit procesul pentru anularea contractului de vânzare a unui imobil vândut pe nedreptul. Câștigându-l la toate forurile judiciare am ridicat averea Asociației cu aproape 6.000.000 Lei. Am înființat „*Banca Invățătorilor*” spre a întări învățătorimea și pe terenul economic. Am deschis „*Librăria Invățătorilor*”, pentru a scoate școalele din mâna speculanților fără scrupul. Am înălțat impunătorul monument marelui dascăl dela Avrig, pentru a arăta la lume cum ne știm prețul înaintașii. Cât nu am ostentit noi pentru îmbunătățirea situației materiale, vindecând atâtea rane a nedreptăților din trecut? Cât nu a contribuit și Asociația prin hotăririile diferitelor congrese la organizarea și statificarea învățământului primar și normal? Dar nu mai continuăm. Ne restrângem la aceste fapte adânc grăitoare, care până la înfăptuire, poate socoti oricine, câte gânduri, frământări și alergări nu au pricinuit celor dela conducerea Asociației. Văzând și simțind toate aceste fiecare învățător, mai poate fi cineva atât de nedrept ca să învinovățească *Conducerea*, pentru acest desinteres general față de toate treburile Asociației? *Dacă da, dorim să-i auzim vocea în public.* Dacă nu, atunci unde e cauza?

După priceperea noastră o găsim în activitatea cercurilor culturale, cari au produs o adevărată confuzie în sufletele multor colegi, cari încurcă astăzi rostul acestora cu chemarea Asociației. Suntem siliți să dăm următoarea clarificare.

Cercurile culturale.

Cercurile culturale sunt instituții oficiale organizate în cadrele legii învățământului primar Cap XI, art. 155. Programa de lucru, numărul ședințelor și toate celelalte amănunte se stabilesc la începutul fiecărui an prin o decizie ministerială. O astfel de decizie a apărut în 21 Oct. 1923 sub directa semnătură a Dlui ministru *Dr. C. Angheliescu*. Din aceasta reese că inspectorii de circumscripții împreună cu revizorii școlari hotărăsc *teritoriul cercurilor, fixează reședințele, numesc președinții*. Despre activitatea cercurilor culturale președinții înaintează rapoarte (procese-verbale) amănunțite revizorilor școlari, iar aceștia țin în curent pe inspectorii de circumscripție. Personalul de control însă nu trebuie să se mulțumească cu ce raportează președinții, ci ei înșiși sunt datoși a lua parte la cât mai multe ședințe: *„spre a observa mersul întrunirii și să ia parte activă la lucrări, spre a provoca prin pilda lor întrecerea învățătorilor pentru răspândirea culturii și înaintarea poporului.”*

Membrii activi ai cercurilor culturale sunt toți membrii corpului didactic primar din învățământul urban și rural precum și învățătoarele școlilor de copii mici cu *leafă dela stat*. Întrunirile se fac în fiecare lună de instrucție la o școală din localitățile ce formează cercul cultural respectiv. Participarea este obligatorie. Absentarea nemotivată ori repetată atrage după sine reținerea corespunzătoare a lefii de pe o zi deosebit de eventuale pedepse disciplinare. Cheltuielile de deplasare ale învățătorilor se pot acoperi prin o poziție specială a bugetului școlar. Această este organizația și felul.

Ce rezultă de aici? Aceea că aceste având caracter oficios, dispun de o programă de lucru limitată și binesupravegheată. Abateri nu-ți permite nici ordinea de zi, dar nici timpul fizic, care trebuie cu multă economie distribuit pentru a putea eși bine cu toate punctele ședințelor intime și publice. Dar mai este un desavantaj. Deși rețeaua cercurilor culturale înbracă tot teritoriul țării, lucrând izolate și la intervale deosebite, reprezintă o muncă fărâmițată, din care nu pot eși manifestații cu caracter general, chemate de a porni curente creatoare de opinii publice.

Se înșală deci toți acei colegi, cari cred ca prin cercurile culturale vor putea eluipă drepturi și aranja bine toate pretenziunile lor juste. Pleiada de inspectori, revizori și subrevizori cărora le e încredințată toată conducerea, mai de grabă vor sufoca ori ce păreri libere decât să și le însușească și reprezinte forului suprem. Nu vor îndrăzni, fiindcă a te identifica cu cei nemulțumiți nu cadrează cu posturile lor onorifice din cari

trebuie să reprezinte vederile oficialității. A încerca totuși în-samnă a li se detrage delegația și a scobori scara ierarhică pen-tru a te perde din nou în mulțime. Acest succes nu și-l dorește nimeni de dragul intereselor de obște. Și-atunci? Unde vom găsi acei oameni tari la suflet, cari să nu fie legați de situații și posturi onorifice? De unde vom recruta acele firi rezolute, cari să aibă curajul de a pretinde pentru mulțime dela cei în drept tot ce este just și echitabil? Adevărații conducători trebuie căutați aicea jos între rândurile noastre lată dar rostul Asocia-ției noastre, care fiind o organizație profesională liberă și inde-pendentă are puterea și tăria de a face front tuturor stăpâniri-lor. Ea s'ngură trebuie să rămână pentru toate vremile stânca de granit tare și n'ingăduitoare, care nu va lăsa să se știrbeze nimic din prerogative'e, cari trebuie să le aibă dascălmea română în acest mândru stat. Lămurind aceste lucruri, cred că va înțe-lege și colegul de pe Târnavă, că chiar lucrând în cercuri cul-turale Asociația nu trebuie desființată ci întărită. Dar cum? Aceasta voui dovedi în cele ce urmează.

Indreptări pentru viitor.

Fiecare membru trebuie să fie un factor activ al Asociației sale. Spre acest scop își va îndeplini întreg obligamentul ce-l are față de *acest for suprem*, pentruca în vremuri de restriște și Asociația să poată face pașii de lipsă spre ajutorarea membrilor săi. Membrii pasivi sunt tot atâtea pedeci în activitatea organi-zației noastre profesionale. *Și cu cu cât aceștia vor fi mai mulți, cu atât vor paraliza orice avânt și tendință de manifestare.* Pildă ne serveste anul trecut, când la centru abia a sosit cvota corespunzătoare a 172 de membri. Cu suma bagatelă de 1720 Lei nu s'au putut face intervenții și deplasări, și așa și activi-tatea Asociației a fost mai puțin rodnică. Pentru fiecare membru, achitarea taxelor și abonamentul rev. „Invățătorul“ trebuie să devină o chestie de conștiință. Apelurile și somările când mai fine, când mai aspre, denotă lipsa maturității noastre pentru organizări pro-fesionale. În privința aceasta ne sunt superiori muncitorii, cari țin mai mult la sindicatele lor, și meseriașii, cari își prețuesc mai bine breslele lor.

Pentru o mai strânsă închegare a rândurilor noastre, în viitor vom introduce un contact mai des între funcționarii centrului, și cei din secțiile județene. Vom cercă de a le creia un fel de autonomie în atribuțiile, cari le au, descentralizând agendele unuia de a celuiialt. Astfel circularele și alte cheș-tiuni de interes general se vor adresa preșidenților de secții. Toate rapoartele procesele verbale și alte dări de seamă se crețarul general le va cere dela secretarii secțiilor. Afacerile fi-nanțiare ca taxe, abonamente, casarul general al Asociației ca-sarul „F. Gh. Lazar“ și administratorul revistei „Inv.“ le va cere dela casarii secțiilor. Aceștia își vor avea exponenții lor

în subsecții, ori chiar în cercurile culturale, cari vor încasa. Spre acest scop slujbașii dela centru vor dispune de tabloul și adresele subalternilor din secții. Între aceștia se va purta o corespondență cât de deasă, pentru a se putea aduce în ordine toate chestiunile întârziate.

În felul acesta regulându-se partea administrativă, Asociația noastră va lua un nou avânt, atingând din nou sferile senine din anii dintâi. Oboseala și lăncezeala de acum nu ne înspăimântă, fiindcă credem în o îndreptare. Viața instituțiilor este ca și cursul vremii, care constă din suișu și coborișuri de temperatură. Mersul însă își urmează înainte. Dacă măsurătorul nostru arată o mare depresiune în interesul membrilor față de Asociație, nădăduim că lumea noastră dăscălească își revine la sentimente mai bune. Un astfel de început frumos s'a pornit în secția dela Făgăraș. În adunarea ei generală din 2 Ianuarie a. c. făcându-se apel la interesul și însuflețirea membrilor de odinioară s'a luat frumoasa hotărâre ca în termen de o lună să se achite toate restanțele, care în anii din urmă s'au ridicat la sume însemnate. Casarul secției a rămas îndatorat să lucreze tablouri parțiale pentru membrii corpului didactic dela fiecare școală. Acestea să trimit directorului respectiv, care primind și chitanțele colegilor săi rămâne îndatorat să încasseze totul. Administrând sumele casarului județan, acesta le va distribui locurilor competente. În felul acesta la noi în curând se face rânduală.

S'a mai hotărât ca în o lună de toamnă și alta de primăvară în loc de ședințele cercurilor culturale să se țină a subsecțiilor. Dar la sfârșitul anului școlar să fie adunarea secției, care să concentreze și canalizeze spre centru tot ce s'a frământat în cercurile culturale și subsecțiile județene. Urmând fiecare secție pilda celei dela Făgăraș în curând ne vom desmeteci și lucrurile vor apuca din nou în alvia lor cea bună.

Prezidenții secțiilor să vegheze ca în adunările județene să nu să mai poată opera hotărâri care tae adânc în drepturile ce le avem ca profesioniști organizați în o Asociație, *care trebuie să fie și rămână suverană în activitatea ei. Nu trebuie îngăduit nimănui de a ne profana libertatea și indenpedența de a lua hotărâri așa cum cer interesele noastre generale.* Natural că aceste nu trebuie să depășească cadrele legilor existente, prin ce s'ar putea vătăma ordinea în stat. În felul și forma aceasta Asociația ar fi și deveni aceia ce trebuie să fie. *Membrii far simți din nou roadele binefăcătoare și nu și-ar mai pune nime întrebarea: dacă mai avem tpsă de ea ori trebuie desființată.* Și-atunci viitorul praznic, al 7-lea an de existență, nu va mai fi jalnic ca cel de acum ci cu adevărat sărbătoreesc.

Să dea Dzeu.

Traian Șuteu
președ. Asoc.

Biserica și școala.

Programa de muncă a revistei noastre cuprindeă și *schife de conferențe* pentru cercurile culturale ale învățătorilor. Nutriam atunci speranța, că dela colegii nostri, între cari sunt desigur și mulți conferențieri buni, vom primi multe schife de felul acesta, cari să fie de ajutor pentru învățătorii începători, dar plini de râvnă pentru luminarea reciprocă cât și pentru a popoului nostru. Ne-am înșelat însă atât în speranța aceasta, cât și în multe altele...

Un coleg vechiu m'a rugat să-i schitez o conferență despre Biserică și școală. Împlinindu-i rugarea, cred că e bine ca schița aceasta să o fac cunoscută și colegilor cititori ai acestei reviste, cari ar vrea să o întrebuințeze și ei pentru eventuale conferențe, fie că o iau pedintregul cum o dau eu, fie că le folosește ca material pentru alte conferențe, concepute în alt fel. Constat dela început, că aceasta e o conferență de cuprins general, menită pentru un public compus mai ales din preoți și învățători. Fiind alt public, ea se va *întoarce* altminteri, arătând pentru ce trebuie respectată și ajutată biserica și școala, cari fac (*dacă* fac!) ceace dinșir în schița aceasta de conferență. Mai constat, că fiecare din punctele acestei schițe cuprinde ideia pentru una sau mai multe conferențe, schița cărora noi am publică-o cu plăcere și *satisfacție*, dacă ni s'ar trimite...

Dar să lăsăm acestea, căci tristețea vrea să ne cuprindă sufletul și să trecem la schița conferenței:

1. Ce a fost în trecut *biserica* pentru noi? Adăpostul limbii și al credinței noastre, păstrătoarea obiceiurilor strămoșesti, mângâierea sufletelor celor năcăjite. Dușmanii neamului nostru izbutiseră în cei din urmă douăzeci de ani înainte de 1918 să slăbească în unele ținuturi cetatea această, folosindu-se și de slăbiciunea celor chemați să o apare.

Ce a fost *școala*? O instituție mai tinără, care la adăpostul bisericii căută, dela 1848 incoace, să apropie și pe Români de nivelul cultural al popoarelor din Apusul Europei, păstrându-le totodată întreaga lor individualitate etnică. Dar și școala română a fost mereu lovită de dușmanii neamului nostru, existența ei amenințată, activitatea ei stingherită și dusă pe drumuri, cari amenințau existența noastră națională.

Mulțumită jertfei uriașe aduse de frații nostri din vechiul Regat, a încetat primejdia care amenință cele două sfeșnice răspânditoare și păstrătoare de cultură, biserica și școala românească. *Acum*, statul în care trăim e național românesc și el are tot interesul să răspândească, întărească și păstreze cultura națională propovăduită de biserică și școală.

2. Organele acestor două instituțiuni sunt *preotul* și *învățătorul*. Activității lor culturale nu i-se mai opune o putere de stat dușmănoasă ca până în 1918, deci partea cea mai mare a

răspunderii pentru starea culturală a poporului nostru rămâne tot în sarcina preotului și a învățătorului român.

Pentruca să-și poată îndeplini misiunea, și unul și celalalt trebuie să intrunească anumite condițiuni:

a) Să fie bine pregătiți pentru rolul, ce-l au în viața poporului nostru. De aceea trebuie să studieze bine firea poporului din localitatea unde muncesc, să constate relele cari îl bântuie, și să afle mijloacele pentru înlăturarea lor. Mijloacele le va afla și din studiul stărilor dela fața locului, dar și din aceea ce au scris alții. De aceea atât preotul, cât și învățătorul trebuie să fie *cărturari* buni; oameni în casa cărora cartea, revista se găsește la locul de cinste. Să nu se uite, că școala, adevărat seminarul și școala normală mai mult arată drumul, pe care trebuie să meargă viitorul preot și învățător și nu le poate pune la îndemână decât o parte din mijloacele, cari să-i ducă la țintă.

b) Munca acestor doi factori culturali, a preotului și a învățătorului va fi încununată cu succesul dorit, dacă pe lângă energie și dor de muncă, cu care sunt datori, va domni între ei totdeauna o bună înțelegere, cum se cuvine între *tovarăși*, cari muncesc în aceeași direcțiune. E vorba deci de *egalitate*, nu de superioritate a unuia față de celalalt. Și să nu uite nici unul, că temelia culturii noastre e biserica națională, de *amândouă* *confesiunile*.

c) Viața lor să fie pentru cei în mijlocul cărora lucrează icoana viei a împlinirii învățăturilor lui Christos și a dragostei de neam și țară.

3. Munca preotului și a învățătorului trebuie să se îndrepteze atât asupra ridicării culturii *religioase-morale* și *intelectuale*, cât și asupra celei *materiale* a poporului de sub conducerea lor. Poporul trebuie să i-se mai facă și educația *politică* (cetățenească, peste tot, nu de partid) și *națională*.

a) *Cultura religioasă-morală și intelectuală*: prin exemplu propriu, prin predici și conferințe cari să arete urmările necredinței, ale vieții protivnice învățăturilor lui Christos; prin sfaturi cum trebuie crescuți copiii; prin îndemnuri ca să citească cărți și reviste bune, cari îi luminează mintea și îi încălzesc inima. Se vor combate cu toată puterea gazetele și cărțile, cari cuprind atacuri îndreptate contra Regelui, statului, neamului, bisericii și culturii naționale. Se va sădi în sufletul poporului dispreț față de toți cei ce vânează, cu mijloace nepermise (înșelăciune, furt, minciună, intervenții, abuz de putere etc.), îmbogățire, fie acești nemernici ministri generali, parlamentari, funcționari superiori, fie oameni în situațiuni mai mărunte.

b) Pentru cultura *materiale*: și prin pildă proprie vor lumina poporul pentru o agricultură rațională și o creștere rațională a v telor, cultura legumelor, pomării, stupării, creșterea vermicilor de mătase, strângerea plantelor medicinale, plantarea cu salcâmi a coastelor sterpe, îndemnuri la lucru manual în timpul iernii, formarea de bănci populare și cooperative; îndrumări igienice,

la noi mai necesare decât la orice alt popor (igiiena locuinței, a îmbrăcămintei, a hranei, a muncii, sfaturi contra boalelor cari pricinuesc la noi, mai ales între copii, mai multe cazuri de moarte decât la orice alt popor), combaterea alcoolismului. Indemn spre muncă cât mai multă și mai inteligentă, combaterea lenei.

c) Prin educațiunea *cetățenească*, preotul și învățătorul vor lumina poporul în privința drepturilor și datoriilor cuprinse în Constituția țării noastre, îi vor lămurii primejdiile cuprinse în învățăturile unor oameni politici, străini și înstrăinați, cari urmăresc distrugerea credinței creștinești și a statului nostru național, propovăduiesc lipsa de respect și de dragoste față de Regele nostru, folosindu-se pentru scopul lor infernal mai ales de cărți, reviste și gazete, pe cari caută să le răspândească în cercuri cât mai largi. Lucrează și cu mulți bani, cu cari cumpără direct sau indirect, fruntași români. La o bună educație cetățenească duce și dezvoltarea sentimentului comun, care să-l facă pe cetățean să jertfească muncă și bani pentru instituțiuni comune: biserică, școală, comună, stat și așezămintele acestora, pentru societăți culturale (Asociațiunea din Sibiu) și filantropice și să respecte averea comună ca și pe a sa proprie.

d) Pentru promovarea culturii *naționale*, preotul și învățătorul îi vor prezenta poporului faptele mărețe ale trecutului nostru, dar și greșelile, cari ne-au slăbit și opăcit; îi vom arăta primejdia străinilor de neam, mai ales a celor fără patrie, cari prin cultura lor superioară, intelectuală și economică, ne stăpânesc și acum; învățătură și indemn de-a vorbi o frumoasă limbă românească, de-a păstra vechiul port național și obiceiurile bune și frumoase din bătrâni, iar unde s'au pierdut, de-a-le reintroduce.

Când preotul și învățătorul, factorii principali ai ridicării culturale a neamului nostru, vor căuta să realizeze, după puterile ce le sunt date, programa expusă, vor putea avea conștiința împăcată, că și-au împlinit datoria, ce li o impune slujba, pe care și-au ales-o de bună voie.

Victor Lazăr.

Frângurele

de A. Vlăhuță.

„Nimeni n'a iubit ca mine“ „nimeni n'a suferit cât am suferit eu“ . . . Toți zicem așa. Și toți avem dreptate.

*

E așa de dulce să te gândești! Ești aici și ori unde vrei în clipa aceasta și'n orice timp. Ești singur în mulțime, și ești cu cine-ți place în singurătate.

*

Dascălii își văd de nevoile lor, noi de-ale noastre, și toate curg în voia întâmplării.

Sporul din 1925.

Așa se întitulează pretinsul ajutor, noua îmbunătățire de salar, ce se acoardă de către stat tuturor salariaților săi, începând cu 1 Ianuarie a. c.

Astfel stând lucrurile, de această îmbunătățire nu sunt cruțați nici membri corpului didactic, în special învățătorii.

Cu luni înainte s'a scris și s'a vorbit, că dată fiind prevederea unui insemnat escedent de buget în bugetul statului, cu începerea anului 1925 se va face a simțită îmbunătățire în leafa funcționării, care tângește de ani de zile. Ba mai mult de atât, se vorbea la gazete, că însuși d-l ministru al finanțelor ar fi declarat, că bugetul țării din 1925 este bugetul funcționarilor. S'au auticipat diferite versiuni și s'au făcut fel de fel de combinațiuni de modul cum escedentul de X. miliarde are să fie repartizat între diferitele categorii de funcționari. În special pentru corpul didactic și mai ales pe seama învățătorimii se anunță o îmbunătățire aparte, menită să rectifice, marea neîndreptățire comisă în anul trecut prin *curba* d-lui Lalescu.

Astăzi, când suntem în posesiunea ordinului ministerial și știm exact ce se dă, sunt spulberate toate iluziile și putem vedea pentru nu știu a câtea oră, că repartizarea de noi sporuri, ori cât de mari ar fi escedentele bugetare, se face după aceeaș mentalitate și după acel nenorocit sistem, menit să favorizeze în parte. Instituțiunea culturii poporului *școala* și de data aceasta este socotită, ca un lucru de a doua mână.

Si iată pentruce. Învățătorimea nici pe departe n'a tresaltat și n'are motiv să tresalte, luând act de noua cotă spor ce i se dă. Precum în trecut, așa și de data aceasta, țara vine să mai îndulcească zilele amare ale funcționarilor săi cu ceace poate, cu ceea ce permit resursele sale. Impotriva această n'are nimeni nimic de zis, ci un fel de mulțumire, o întărire a speranțelor pentru viitor ar trebui să se sălășluiască în sufletele tuturor. Dar gândintu-te la mentalitatea și mâna, care a făcut împărțirea din trecut și pe cea actuală, din ceea ce țara a putut dărui și pentru școală, orice mulțumire și întărire de speranțe pentru viitor trebuie să înceteze.

Învățătorimea și cu ea școala poporului și de data aceasta, prin felul cum s'a făcut distribuirea escedentului bugetar pe anul 1925, este cea mai neîndreptățită. Și aceasta nedreptate rezultă din păcatul și reua credință cu care a fost tratată învățătorimea cu ocazia acordării sporurilor din anii trecuți, Sporul actual fiind legat de un procent hotărît (30%) din salarul ce-l ai (afară de ajutorul familiar și chirie) e natural, că cei ce au un salar de mizerie, a cotă de mizerie li se mai adauge la acel salar. Acele categorii restrinse de funcționari, ce în anii trecuți, au fost împărțite de un spor mai simțitor și sporul din 1925 va fi mai simțitor pentru ele.

Si în felul acesta azistăm la cel mai tipic și caraghios caz din lume, că pe când unui învățător tânăr, care a învățat șapte ani de zile în școala normală, a făcut examen pentru câștigarea diplomei și mai trebuie să facă atâtea examene din an în an, munca lui de educator și conducător al satului i se plătește cu 1758 Lei lunar, pe când un caporal reangajat are 2000 Lei lunar, iar un simplu sergent de stradă și mai mult.

Și acum oare n'avem dreptul să ne întrebăm? Mai este undeva pe pământ vre-o societate organizată cu pretenții de civilizație, unde școala poporului să fie atât de disconsiderată, bruscată și umilită? Nu se poate.

Va să zică, pe când pentru unii zi de zi și an de an se prevede o mică îmbunătățire, pentru slugitorii școlii poporului nu se poate prevedea nimic și după sistemul în vigoare de a împărți va fi din ce în ce mai rău. Sporul din 1925 pentru majoritatea învățătorilor din diferitele categorii, în raport cu scumpetea din prezent a vieții nu înseamnă nici o îmbunătățire, iar în raport cu anul trecut, salariul de acum al învățătorului este și mai de mizerie. Scumpetea vieții de un an de zile încoace s'a urcat vertiginos. Articolele de prima necesitate au fost scumpite cu 100—150%. Față de această scumpire extraordinară însuși statul a fost nevoit să ridice prețul monopolurilor sale cu 50 și 100 la sută. După aceste date atât de plauzibile ori și cine își poate face idee, că ce avantajiu ofere ridicarea lefurilor de mizerie a învățătorilor cu 30%, și mai mult, întru cât s'a făcut un început de soluționare a marelui probleme de salarizare a învățătorilor. Din capul locului problema salarizării învățătorimii nu să fi dat înainte, ci cu cele 30% socotite după neînșământul salarii învățătoresc de până acuma, a dat îndărăpt. Și va da îndărăpt încontinuu și de aci înainte, ori de câte ori escedentul de îmbunătățire cel poate oferi statul din când în când, va fi distribuit după principiul și metoda nefastă și nenorocită a favorizării din sus în jos, iar nu a ameliorării depotrivă a situații în care zac toți salariții statului și în special învățătorii poporului. Dacă privim nedreptatea trecutului, care a pus baza de salarizare în care se află astăzi învățătorimea, atunci principiul depus în distribuirea sporului din 1925 cu drept cuvânt ne îndreptățește a crede vorbeii; că celui ce are i se va mai da lui, iar celui ce n'are și ce i se pare că are se va lua de la dânsul.

Nu fără interes în aceasta direcție poate să fie pentru învățătorime bunul simț pentru dreptate a marelui opinii publice, reprezentate prin glasul presei. Anume, încă de când s'a dat cu socoata, că de la începutul anului curent, salariiștilor statului li se va face o îmbunătățire de leafă, prin presă se exprimă credința, că distribuirea noului spor se va face, acordându-se funcționarilor, cari au lefurile cele mai mici, un procent mai mare de spor, iar un procent din ce în ce mai mic funcționarilor, cari

treptat au lesuri mai mari și cari au fost satisfăcuți mai din belșug prin sporurile anilor trecuți. Dacă s'ar fi făcut așa, cel puțin am avea mângăerea, că s'a început soluționarea marelui *probleme a salarizării*.

Rămâne acum să analizăm situația învățământului poporului și aspectele ce se întrevăd pe acest teren, ca o urmare a puterii de muncă ce strecură în trupurile și sufletele slugitorilor lui noul spor de leafă din 1925.

Până acum eram deprinși, ca ori de câte ori vorbiam despre nenorocita *răsplătire* a munci învățătoresți, totdeauna să compătımim de o potrivă atât persoana năcăjită a învățătorului, cât și starea dezastruoasă către care se îndreaptă învățământul (școală) în urma slerii puterii și entuziasmului celuiia, care formează sufletul școlăii. Într'adevăr s'a spus, că învățătoria a ajuns muritoare de foame. Și o mai spunem și acum, fără a exagera că mulțimea învățătorilor tineri de la sate și orașe și cei împovărați cu familii grele, dacă ar sta să trăiască din salariul ce li se dă, plus sporul din 1915, ar rămâne goi și ar muri de foame. Acești oameni sunt mai rău răsplătiți de cât servitorii școlăilor primare de la orașe. Curba Lalescu a prevăzut spor de ambele date pentru toți servitorii de școală, dar sânt categorii de învățători, pentru cari n'a prevăzut nici un ban spor nici odată. Inșă legea firii și rostul vieții își au și ele tainefe lor. Învățătorii nu s'au lăsat să moară de foame și nu se vor lăsa nici de aici înainte. Dar neputând trăi de la catădră, cei cari nu au părăsit'o sunt siliți a-și câștiga pâinea de toate zilele de unde pot și cum pot.

Astfel, de ani de zile și în proporția în care viața s'a scumpit și salariul învățătorilor a dev nit tot mai nesuficient, au fost nevoiți, ca o parte a energiei lor să o cheltuiască pe alte terenuri de cât în școală. Rezultatul este evident, desăgregarea treptată a învățământului și pe zi ce merge evidențierea tot mai complectă a unui dezastru școlar. De aceea, când ne arătăm adăuca nemulțumire, față de cota de spor ce s'a acordat învățătorilor, pe anul 1925, nu ne mai gândim la persoana dăscălului, ci la biata școală. După prognosticurile din trecut, anul acesta, necum să aducă o îmbunătățire în viața școlară, merit este să mai scărițeze și din drojdia de energie și însuflețire ce a mai rămas pentru ea. Sub auspiciile sporului din 1925 aspectul ce ni-l oferă învățământul poporal, nu poate fi de progres, ci de regres. Noul spor nu are puterea să readucă pentru școală barăm o parte din energia pe care învățătorul e necesitat a o măcina în alte direcții, pentru a-și putea asigura traiul de la o zi la alta. Cine știe, poate numai într'un viitor îndepărtat, când se vor schimba și oameni și mentalitate și sistem, va putea înregistra și școala poporului o renaștere și o propășire din an în an.

Părerile pedagogice**Școala mixtă.**

Una din problemele ce cer a fi cât mai grabnic rezolvite este și educația intelectuală și morală a tinerelor vârstare în direcția de o educația egală a sexelor.

În noua fază o evoluției omenirii, femeia va trebui să joace un rol de o importanță egală cu a bărbatului. Timpurile s'au schimbat, viața a devenit mai grea și deci mijloacele de trai mai anevoie de dobândit, ca altă dată. Regulele lui Rousseau, alui Fénelon, Pestalozzi, nu le mai putem primi așa fără să le modificăm și să le discutăm, educația modernă cere mult mai mult decât cea veche. Scopul educațiunii pentru azi, idealul ei, este să caute și să respecte personalitatea fiecărui individ. Dezechilibrul moral din urma războiului, — dezechilibrul datorit materialismului încuibat în sufletele oamenilor, — va fi ajutat să dispară și prin acea, când femeia va avea o situație egală cu a bărbatului în societate, atunci când femeia va fi considerată ca o colaboratoare vrednică și serioasă.

Tinerimea azi crește cu idea infiltrată, că sexul feminin este și trebuie să fie ființe inferioare lor din punct de vedere intelectual. E un „Crez“ ce se transmite din generație în generație și care se menține cu toate probele contrare evidente. Nu arareori se observă disprețul îngăduitor, pe care-l iau băieții când vine vorba de capacitatea intelectuală a fetelor. Și toate aceste provin din singurul motiv, că nu se cunosc. Se pare că ne temem, ca copiii să nu cunoască lumea adevărată, în care vor fi nevoiți să trăiască. Noi pregătim prin aceasta izolarea timpurie, ura ce naște din ignoranță, acest războiu interior, care tot asupra noastră se răzbuună.

Singurul mijloc de a se cunoaște reciproc este educațiunea. Dar nu sistemul aplicat la noi, unde coeducația e interzisă în cursul primar și secundar, iar în universități ise dă libertate; ci înțeleg o coeducație dela cursul primar până la cel universitar. Înțeleg înființarea de școli mixte, unde băieții și fetele vor învăța să se stimeze, căci ceea ce n'au femeile, nici aproape dela bărbați, este *stima*.

Experiența unor oameni de seamă din provincia Hessen-Germania, doritori de a vedea fetele liberate de jugul secular al fricei, al îndoielei și al neisbutirii în viață, a căutat să le apropie de băieți, să facă ca sexul feminin să nu fie îndepărtat de sexul masculin, ci la oaltă să fie crescuți, instruiți și educați.

— Această nouă metodă — de a ridică copilele din haosul de altădată, de a le lumină viața, de a le arată drumul cel bun și sigur, ce trebuie să-l urmeze, ca să fie conștiente și răspunzătoare de toate faptele, ce au de implinit, — a dat rezultate bune, ori de câte ori a fost bine aplicată, — serios întrebuințată.

Acest nou metod, prin care fetele trebuie să se bucure atât în școală, cât și în afară de școală, în viața socială de aceeași libertate ca și băieții, e și firesc. Amândoi trebuie să stea pe același picior de egalitate și dreptatea trebuie să fie deopotrivă împărțită și unora și altora.

Metoda aceasta a coeducațiunii, e cea mai rațională și face ca solidaritatea între sexe să fie pregătită încet, dar bine, pentru viitor, că viața e una și aceeași pentru toți și fiecare din noi, — fără deosebire bărbat și femeie. — vrea să trăiască și să se folosească de tot ce e în lume, de toată propășirea morală și intelectuală, materială și artistică.

Trebuie să pornim dela idea capitală, că ceea ce e îngăduit unuia trebuie să fie îngăduit și altuia și dacă la datorie suntem egali, atunci și la drepturi deopotrivă. În acest chip educați, instruiți, deprinși de mici de a fi împreună, băieții cu fetele, la școală, la jocuri, în biblioteci, la teatre, la lucru, la plimbări, excursii de tot felul, se vor șterge toate deosebirile între sexe, nu se va porecli un sex tare și altul slab, sau altul mare superior, inteligent și altul mic inferior prost.

Se vor găsi mulți intransigenți cu vederi medievale, cari să facă obiecțiuni ca atari: Într'o școală mixtă, vor zice ei: tinerii nu-și pot căuta de carte din cauza unor instincte naturale și școala ar ajunge un focar de imoralitate. Aceasta e părerea lor, dar școala vieții altcum își crează drumul. Băieții și fetele fiind zilnic în contact, în ei nu se vor naște dorinți lubrice. Să știe totdeauna, că pomul oprit e cel mai dorit. Dimpotrivă separatismul duce la depravarea morală. Câte exemple din viață nu demonstrează acest fapt. E suficient, ca un băiat să treacă prin fața unui internat de fete, pentru ca să sară cu toatele la ferești și viceversa.

Singurele școlile mixte ar fi adevăratele instituții de educație morală și cavalească. Într'o școală mixtă băieții nu vor înjură nici odată și nu se vor auzi pornografiile așa de frecvente în licee. Ar fi un mijloc de purificare a manierelor așa de decăzute astăzi. Într'o atare clasă, se va naște în totdeauna o emulație și atunci nu va mai fi un % așa de mare de codași.

Invățătoarele, institutoarele, profesoarele, ar fi bine să se amestece în chestiunile de educație a fetelor și invățătorii, profesorii a băieților. Nu ar fi nici o greșală această. Dimpotrivă ar fi un mare bine și un ajutor foarte prețios, căci cu cât conlucrează mai multe persoane pe acest tărâm delicat, gingaș, cu atât mai mult și mai ușor vom isbuți de-a întronă moralitatea sexuală.

Ar fi un mare bine, când toți fiii unui popor, reuniți astfel, cel puțin pentru câțiva timp, se văd și se cunosc înainte de-a cunoaște viciile sărăciei și ale bogăției. Copiii ar găsi în școală o cetate mai bună, o cetate de egalitate în care toți ar sta la un acelaș banchet al spiritului.

Cluj.

Em. Eremie.

Ce poate face un învățător.

Consiliul școlar al orașului Viena a înființat o bibliotecă centrală pedagogică. La inaugurarea festivă a ei a luat parte și directorul *Bibliotecii Comenius* din Lipsca ținând și o cuvântare despre înființarea acesteia. Intreagă cuvântarea directorului dela Lipsca a fost un imn, care preamăria munca unui învățător de curs primar.

La 15 Novembre 1871 se impliniseră două sute de ani dela moartea vesitului pedagog ceh *Comenius*. Învățătorul *Iuliu Perger* se hotărî, cel dintâiu, să traducă în nemțește *Opera didactica omnia*, o lucrare de cea mai mare însemnătate pedagogică-istorică. Colegul nostru se isbi dela început de neputința de-a afla un exemplar al acestei lucrări tipărite la 1657. Adevărat, că în Biblioteca Universității din Lipsca se află cartea dorită, dar eră trecută în tabloul cărților, cari nu se pot împrumută nimănui, ci au să fie întrebuințate numai în sala de lectură. În sfârșit, după multă umblare, Perger isbuti să capete exemplarul dorit din Göttingen. Ca să ajungă însă la el, a trebuit să facă atâtea drumuri, să înainteze atâtea petiții, încât s'a hotărît să scape cel puțin pe colegii lui, cari, ridicându-se deasupra preocupărilor mărunte ale vieții sufletești de toate zilele, ar vrea să lucreze și înafară de aceasta. Cel mai bun mijloc pentru aceasta i-s'a părut — cu bună dreptate — înființarea unei *biblioteci pedagogice*, unde învățătorul dornic de lumină pedagogică să-și găsească hrana sufletească trebuincioasă.

Încă din 1871, Perger s'a apucat de colectarea cărților pentru Biblioteca pedagogică și în curând putu să pună biblioteca așezată la început într'o cameră a locuinței lui, la dispoziția colegilor lui. Numărul cărților, la început de două mii, crescû în curând foarte tare, căci de pretutindeni i-se trimiteau cărți ca răspuns la miile lui de scrisori, prin care cerșia opere pedagogice. Biblioteca fu mutată în *Casa învățătorilor* din Lipsca, unde crescû astfel, încât la moartea lui Perger aveă 60.000 de volume. La achiziționarea cărților se aveau în vedere mai ales operele pedagogice interesante din punct de vedere pedagogic. Aceasta a și dat acestui institut nota personală, care îl face unic în felul său.

În cursul timpului, camerele puse la dispoziția Bibliotecii în Casa învățătorilor s'au dovedit neîncăpătoare. Urmașii lui Perger la conducerea Bibliotecii s'au pus pe lucru și după o luptă grea au obținut o subvenție dela guvern iar în urma unei propagande inteligente și calde ajutoare și dela publicul cel mare german, așa că în 1905 Biblioteca pedagogică înființată de modestul învățător Perger s'a putut mută în *localul ei propriu*. Ea se compune acum (1924) din 261.145 volume.

Câte un Perger nu se naște nici la o sută de ani unul. Dar față de munca uriașe-desfășurată de el, cred că fiecare ne pu-

tem pune întrebarea : câți din miile de învățători din Ardeal am lucrat și numai pentru înființarea unei mici biblioteci populare în satul, unde funcționăm ? Câți ne-am dat minima muncă de-a face 30—40 membri *ajutători* la Asociațiunea noastră din Sibiu, care pune, pentru agentura ei din sat, gratis la dispoziție o bibliotecă ? Să ne dăm răspunsul și să tragem și concluzia !

V. L.

Insemnări mărunte.

Di prof. Dr. Angelescu, Ministrul Instrucțiunii, a hotărît să nu primească în audiență decât Miercurea dela orele 11—1 a.m. Dl. I. Valaori secretar general va primi Lunia și Vineria dela orele 11—1 a. m. — Dnii deputați și senatori vor fi primiți la ori ce oră în fiecare zi.

*

Ministerul Instrucțiunii a sărbătorit ziua de 24 Ianuarie crt. (Unirea Principatelor) printr'un festival de gală la Teatrul Național.

Sunt 20 de ani de când în Vechiul Regat în urma unor vehemente protestări din partea celor competenți, bacalaureatul a fost aruncat ca o cârpă netrebnică : inutil, obositor, adevărat instrument de tortură a tineretului. Acum după 20 ani, iar s'a introdus bacalaureatul. Motivul ? Motivul este simplu : s'a făcut constatarea, că pregătirea științifică a tineretului universitar este insuficientă și că deci trebuie să se facă o selecționare mai îngrijită a acelor, cari absolvind școlile secundare, năzuiesc să treacă pragul universității. Rămâi uimit de atâta . . . logică. La toate acestea ce vom spune noi la reducerea școalei normale la 7 clase ?

*

A fost numită ca inspectoară pentru școalele de copii mici din Ardeal Dna Bogdan directoara școalei normale Fröbeliene „Domnița Florica“ din Brașov.

*

Dl. Iuliu Coroiu, învățător titular în Bistra, a fost numit subvizor școlar de control al județului Turda Arieș, plasa Câmpeni.

*

Asociația învățătorilor din județul Satu-Mare și-a ținut ședința la 5 Ianuarie crt. în localul școalei primare de stat No 1. din Satu-Mare sub președinția D-lui Ioan Rațiu.

*

Învățătorii atinși de diferite boale, precum și aceia cari din pricina etății au devenit incapabili de serviciu s'au prezentat la 9 Ianuarie la inspectoratul regional fiind supuși unei examinări medicale din partea unei comisii conform prevederilor Art. 130 din legea învățământului primar și normal. Rezultatul se va comunica mai târziu, — după aprobarea ministerului.

E. E.

Cărți, Reviste.

Const. Sporea, director: Anuarul școlii norm-le de băieți din Deva pe anii școlari 1922—23 și 1923—24. Pe lângă diferite date statistice, gestiunea comitetului școlar, — carte deschisă pentru toți, cari vor să cunoască cum este chivernisită averea școlii, — directorul publică o conferință ținută elevilor despre activitatea bogată în rezultate a lui Spiru Haret.

Școala în cele 8 clase a avut 283 elevi. Din jud. Hunedoara numai 58, restul din Ardeal (din 16 județe) și v. regat (16 jud.). Din vechiul regat în total 89; cei mai mulți din jud. Prahova, 41 elevi. Noi înțelegem rostul schimbului de elevi, dar trebuie să se ție samă de următorul fapt: fiecare elev tinde să se ducă cât mai aproape de satul lui, astfel jud. Hunedoara în care se găsește această școală, va rămâne mult timp lipsit de învățătorii eari îi trebuiesc. Acest județ a fost tratat vitreg de stăpânirea ungurească. Noi trebuie să împlinim toate lipsurile și să clădim în spirit românesc. Datoria tuturor prietenilor școlii este să îndemne pe fiii de țărani din județ să se ducă la școala normală. Astăzi leafa dascălului de sat e mică, dar rostul lui în viața țării e mare, și credem, că va veni și vremea, când cei de sus vor înțelege că un conducător al satului nu poate trăi cu leafa de 1130 lei lunar.

Școala normala din Deva fiind condusă de un director priceput și energic, nădăjduim, că își va îndeplini misiunea culturală ce o are, în cel mai mare județ din țară.

I. Timuș: Japonia. Viața și obiceiurile. Cu o prefață de N. Iorga. Edit. Casei Școllelor. 50 lei. E o carte de inițiere în viața și cultura acestei țări de la „Soare-Răsare“. Casa Școllelor ar face un imens serviciu culturii românești, dacă ni-ar da o colecție de astfel de scrieri despre țările vecine și țările mai de seamă a e Europei. Pe lângă o descriere a vieții culturale și frumuseților de artă și ale naturii din Italia, Franța am citi cu mult folos despre viața țărănească, bogată în sugestii a danezilor, a căror instituții ar trebui să le cunoaștem, cred, înaintea celor franceze și engleze. (C. Jencica.)

*

Fiecare popor își are capodopurile sale literare și artistice. În ele să reoglîndește sufletul poporului cu toate aspirațiile, idealurile, dorurile și durerile lui. Autorii acestor capodopere sunt reprezentanții cei mai expresivi a puterii de gândire și simțire ce zace într'un neam de oameni. Prin urmare cunoscând produsul geniului lor, ești în situația de a cunoaște poporul din care au eșit. Și fiindcă orice popor are un fond al său de nobleță, o parte caracteristică de frumseță, prin concretizarea acestor particularități de către genii lui, se contribuie la aceea variație de cultură și artă, ce formează cea mai prețioasă comoară a sufletului omenimei.

Ba mai mult de cât atâta; cunoașterea produselor artistice și literare a unui popor de către altul, poate contribui în cea mai mare măsură la stabilirea unei legături de prietenie trainică și sinceră.

Vorba poetului: „Prin știință și prin arte națiile înfrățite, în iubire și în pace drumul gloriei îl găesc,” în cazul acesta are un deosebit tâlc. Dacă în genere e bine și salutar o cunoaștere reciprocă între popoare a produselor lor sufletești, apoi se impune ca o necesitate acest lucru pentru neamurile vecine și conlocuitoare.

Mijlocul cel mai potrivit, pentru ajungerea acestui scop, este traducerea dintr'o limba în alta a operilor literare și artistice. Sub acest raport, în ce privește traducerea din literatura română în limba maghiară, avem puține lucruri traduse. De aceea salutăm cu bucurie apariția în limba maghiară a câtorva poezii din cei mai mari poeți ai noștri.

Kiss Piroška, într'o broșurică intitulată: „*Atültetett vi.ágok*” ne dă un mănunchiu de poezii românești traduse în ungurește, parte de la M. Eminaseu, parte de la Carmen Silva, V. Alexandri, Gh. Coșbuc și St. O. Iosif. Traducerea a reușit să conserve cât se poate mai bine ideile fundamentale și sentimentul, ce vor a-l exprima poeziile din chestiune. Traducătoarea ne redactează cu succes, chiar și ritmul original al acestor poezii. Unele dintre ele sunt așa de fidel reproduse pe ungurește, în cât cetindu-le, ai senzație, că cetești tocmai originalul.

După subiectul ce-l tratează sunt: erotice, balade, romanțe, legende, idile și poezii patriotice. Multe din ele, ar fi foarte bine, să fie intercalate la locul potrivit, în cărțile de citire a claselor secției ungurești de la școalele noastre.

Broșura se află de vânzare și se poate cumpăra pe prețul de Lei 30 de la „Librăria Ardealul” Cluj.

*

Revista generală a învățământului. No. 10 de pe luna Noembrie și Decembrie cuprinde un bogat material științific și literar. Amintim: Dr. Hurmuzescu: Din evoluția învățământului superior. — Axente Creangă: Activitatea științifică a lui Spiru C. Haret. — Virgil Procopiescu: Contribuțiunile rațiunii în combaterea fricii. — Pr. Toma Chiricuță: Serbările școlare. — Eugenia Orghidan: Cu privire la predarea psihologiei în școala normală. — Paul I. Papadopol: Erori în studiul limbii române. — Ana Niculescu Codreanu: Transfusie psihică. — Cezar Popa Costea: Ce fel de liceu ne trebuie? — Victor Lazăr: Cursurile de limba română pentru învățători. — Cronică, recenzii, etc — Abonamentul pentru învățători 120 lei pe an. Abonamentele se vor trimite D-lui G. Popa Lisseanu, Calea Plevnei 29 București.

Năzuința. Revistă literară, științifică și artistică. No. 6 din Decembrie 1924 cuprinde articole de un interes deosebit. Apare în Craiova. Abonamentul pe un an Lei 150.

A.

Oficiale.

Asociația Învățătorilor români din Ardeal, Banat, Crisana și Maramureș.

No. 86—1924.

Domnule Ministru!

Asociația învățătorilor români din Ardeal, cu onoare. Vă roagă să binevoșiți a satisface cererea următoare.:

Articolele 141 și 142 din noua lege a învățământului primar, prevăd o serie de distincțiuni și recompense, spre a încuraja și răsplăti pe membrii corpului didactic primar, cari se disting prin o deosebită activitate culturală și economico-socială, prin școală. Intre cele mai înalte grade de recompensă stă o gradație de merit, 25% la ultima leafă de bază.

Dat fiind faptul, că între condițiile, care se prevăd în lege, pentru a putea dobândi gradația de merit, este și posedarea unei serii întregi de grade de distincții și recompense premergătoare (inferioare).;

Luând în considerare Domnule Ministru, că dobândirea fiecărui grad de distincțiune și răsplată cere, pe lângă muncă și distingerea cuiva pe cariera dascălească, și scurgerea unui număr de ani;

Și avându-se în vedere, că legile școlare, care au fost în vigoare, până acum în provinciile alipite, n-au prevăzut astfel de distincții și recompense pentru membrii meritoși ai corpului didactic, în felul acesta, ținându-se strict dispozițiile stipulate în lege, nici un învățător din provinciile alipite, dintre cei de astăzi, cari au un trecut în învățământ, neavând distincțiile premergătoare, chiar dintre cei mai fruntași, (cari au organizat atâtea cursuri de analfabeți, au înființat biblioteci, coruri, au dezvoltat o activitate pedagogică, literară, creind reviste pedagogice, și susținându-le prin scrisul lor, și compunând manuale pentru școală, toate aceste într'un timp îndelungat și între imprejurările cele mai grele, când eră ceva să fii român), nu se vor putea bucura nici odată de gradația de merit. De gradația de merit vor putea avea parte numai generațiile viitoare de învățători din provinciile alipite, dupăce de aci înainte încă va mai trece un însemnat număr de ani.

De aceea, Domnule Ministru, ne luăm voe a Vă ruga, să binevoșiți a dispune acordarea gradației de merit și învățătorilor originari din provinciile alipite, cari au un trecut de muncă frumoasă pe terenul școlar și a împlinirii datoriei de educatori, indiferent de faptul, dacă posed sau nu distincțiile premergătoare.

Cluj, la 30 Decemvrie 1924.

ANDREIU PORA
v. președinte.

GAVRIL ALMAȘIANU
secretar general.

Asociația Învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș.

No. 85—1924.

Domnule Ministru!

Asociația învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș cu onoare aduce la cunoștință următoarele, rugându-Vă ca printr'o modalitate oarecare să satisfaceți cererea de mai jos.

Articolul 159 din noua lege a învățământului primar aduce o profundă nemulțumire și neîndreptățire celei mai mari părți a învățătorilor din județele, ce formează așa zisa zonă culturală. Dacă intercalarea acestui articol în noua lege școlară este o idee dintre cele mai fericite, o necesitate a timpului față cu greutățile și situația culturală din acele județe, parțialitatea cu care favorizează pe unii, însă este de dreptul jignitoare.

Articolul din chestiune, prevăzând un spor de leafă de 50 la sută precum și alte însemnate favoruri pentru învățătorii, cari nu sunt originari din județele zonei culturale, în mod direct umilește adânc pe învățătorii originari din acele județe. Amarul și revolta sufletească ce aduce cu sine aceasta umilire e și mai bazată atunci, când ne gândim, că majoritatea învățătorilor originari din aceste județe au un trecut de muncă de un lung șir de ani între împrejurările cele mai grele. Aproape toți sunt deja oameni căsătoriți, cu o mulțime de necazuri, nevoi și familii grele, pe când pușinii neoriginari, veniți din alte părți, sunt aproape cu toții oameni tineri și au numai greutățile și neajunsurile inerente tuturora în zilele de azi.

În urma număroaselor sesizări sosite la centrul Asociației noastre din partea colegilor neîndreptățiți și în urma agitațiilor ce se manifestă prin presă și a revoltei sufletești ce se observă în sânul învățătorimii, Asociația noastră își ia voce Domnule Ministru a Vă atrage atențiunea, câtă vreme art. 159 va există în legea învățământului primar în forma în care se află, atâta vreme murmurul, revolta sufletească și desgustul de o muncă conștiințioasă va există și în inima învățătorilor neîndreptățiți. Căci la adevărul vorbind, ce poate fi mai deprimător pentru orice individ, care se simte și care posedă cea mai elementară ambiție, decât că săvârșind aceeași muncă și încă de o durată cu mult mai lungă, alături de un altul, munca lui să fie mai pre jos apreciată și răsplătită decât a tovarășului său.

De aceea Domnule Ministru Vă rugăm să aflați posibilitatea și mijlocul prin care aceasta mare nedreptate să fie îndelăturată și astfel a pune capăt situației, care în zona culturală moment de moment amărește sufletul a sute și sute de învățători.

Cluj, la 30 Decembrie 1924.

ANDREIU PORA
v. președinte.

GAVRIL ALMAȘIANU
secretar general.

Comitetul de redacție:REDACTOR:
ANDREI PORASECRETAR:
GAVRIL ALMĂȘIANADMINISTRATOR:
EM. EREMIEMEMBRII:
GAVRIL BOCHIȘ
IACOB BOIERIU
ANTON DOMIDECONST. IENCICA
VICTOR LAZĂR
TRAIAN ȘUTEU**Cuprinsul :**

D. Goldiș și școlile confesionale	---	---	Andrei Pora
Învățătorii și cooperăția	---	---	Constantin Jencica
Un praznic jalnic	---	---	Traian Șuteu
Biserica și școala	---	---	Victor Lazăr
Sporul din 1925	---	---	A.
Școala mixtă	---	---	Em. Eremie
Ce poate face un învățător	---	---	V. L.

Insemnări mărunte. — Cărți, Reviste. — Oficiale.

Abonamentul anual . . . 100 Lei

Un număr 10 „

Apare lunar

cu excepția lunilor de vacanță

Redacționale :

Manuscrisele și schimbul sunt a se trimite la adresa „Casa Învățătorilor“ Cluj.

*

Manuscrisele nepublicabile nu se înapoiază.

*

Autorii, cari voiesc să li se anunțe apariția publicațiilor, sunt rugați a trimite câte un exemplar.

*

On. abonați sunt rugați a ne comunica adresa exactă și completă pe verso cuponului dela mandatul postal, împreună cu numărul de expediție de pe adresă.

*

Abonamentul începe dela No. 1 și se face numai pe un an, plătindu-se înainte.